

Zijns Naams en Zijner eer en waarheid wil. Bijvoorbeeld de verwerkelijking van de belofte: De zonde zal over u niet heerschen, want gij zijt onder de genade.

Terecht schreef Calvijn bij 1 Cor. 13: Paul constitue toute la sanctification des fidèles en charité! Zie Col. 3 : 14.

Paulus stelt de geheele heiligmaking der geloovigen in de liefde; dit is geen wonder, want de liefde is de vervulling der wet. —

Christus regeert ons doordat Hij ons afwendt van onze boosheid. Zie Calvijn bij Galaten 2 : 20.

DE BELIJDENIS VAN GODS WAARHEID.

NAAR AANLEIDING VAN DE EERSTE
VRAGEN (1—18) VAN DE HEIDELBERG-
SCHE CATECHISMUS.

Te leven, hier op aarde te leven en alle lieflijkheden en genietingen dezer aarde te smaken, is het hoogste en voor naamste niet.

En het behoort de eerste vraag niet te zijn, of het ons goed gaat naar het uiterlijke.

De grootste weldaad, die de Heere ons, ook voor dit aard-sche leven, kan doen toekomen, is de kennis van Zijn schoone en heerlijke Naam, de leer van het zuivere Evangelie.

Waar de profetie ontbreekt, wordt het volk ontbloot, zegt het Woord des Heeren.

En waar de zuivere, onvervalschte leer niet wordt vernomen, daar geraken de menschen op allerlei doolpaden en vervallen van de eene ongerechtigheid in de andere.

Ongetwijfeld is de zaligheid onzer zielen een vrij geschenk van Gods eeuwige en souvereine genade, het werk van de Heilige Geest, maar — waar die Geest met zijn genade en gaven komt, daar oefent Hij een heilzame tucht uit en openbaart aan de ziel de leer der zaligheid.

Dat wij van deze kostelijke leer een duidelijke en op vaste grondslagen berustende kennis hebben, geeft een heerlijke versterking in de hoop der heerlijkheid en des eeuwigen levens, want aldus worden wij daarin bevestigd en daardoor verkwikt.

Men zou gewis en zeker het vaak zoo moeilijke levenspad meer getroost en moedig bewandelen, men zou alles meer in de hand des Heeren kunnen leggen, men zou niet, dan hier, dan daar moedeloos op de weg ineen zinken, als men maar de moeite wilde nemen om de middelen aan te grijpen, die ons door den Heere zijn gegeven, teneinde onszelf en onze kinderen, ons door Hem toevertrouwd, te onderrichten in Zijn allerheiligste waarheid.

Ik wil U, geliefden, niet beschuldigen en met verwijten kwellen, maar toch kan ik U niet verzwijgen, dat het mij dikwijls een bittere zaak is, te bespeuren, hoe de liefde tot uw kinderen bij u schijnt te verkoelen: zoodat — in plaats, dan het u een vreugde en zielsgenot is uw kinderen te onderrichten in de leer der zaligheid en met hen te spreken over de dingen des eeuwigen levens — gij al de moeiten en bezwaren van het onderricht, dat zij noodig hebben, aan den herder en leeraar overlaat; en meent genoeg gedaan te hebben, als gij uw kinderen naar kerk en catechisatie stuurt.

De gevolgen van zulk een onverschilligheid en nalatigheid dalen ten slotte toch op het hoofd der ouders neer; en wie zichzelf niet blijft oefenen in de leer der waarheid, die zal voorzeker de gevolgen daarvan ondervinden. Maar de mensch is van nature veel te traag en te onverschillig om een hart te hebben voor Gods waarheid. En hij heeft veel meer behagen in een prediking, die hem in de wolken verheft en op de troon zet. Daarin vermaakt hij zich eenige oogenblikken en gaat verder zijn eigen verkeerde wegen.

Wie bekommert zich om de eerste, hoogste en gewichtigste grondslagen, om het A, B, C des geloofs?

Mijne geliefden: wilt toch allen en vooral de jongeren onder u, voor wat ik u in de grootste eenvoud mededeel, een open oor hebben, want — wat ik u verkondig, is het zuivere Evangelie van Gods Woord, dat alleen ter zaligheid leidt!

Wij hebben daarvoor van nature geen hart: de volwassenen geven er niet gaarne rekenschap van, hoe het met hen staat. Zij zeggen: laat mij toch in vrede, ik heb zulk onderwijs nooit genoten, ik ben geen geleerde, ik mis het kloeke verstand, dat men noodig heeft om de leer der waarheid te begrijpen.

Dus: laat mij in vrede en laten wij over iets anders spreken! En de kinderen? Ach — zij laten spoedig hun schoone Catechismus, met stof bedekt, in een hoek liggen en zij hebben er geen vermaak in, zich daarin thuis te gevoelen. Alle lust om zich daarin te oefenen ontbreekt.

Het is dus Gods gave, het werk van de Heilige Geest, als wij een hart voor deze zaak krijgen, als wij er een vermaak in gaan scheppen, om onszelf en de ons door God toevertrouwde kinderen op te leiden in de kennis der waarheid, en als wij trachten daardoor versterkt en vertroost te worden op onze levensweg.

Ons allerheiligst en christelijk geloof bestaat niet in eenige

sombere mijmeringen, waarbij wij ons altijd in een, of door onszelf of door anderen vastgestelde gedachtenkring bewegen, zonder eenvoudig, krachtig rekenschap af te leggen van hetgeen wij gelooven, hooren, spreken en doen.

De heilsleer heeft, evenals alles, wat onder het bereik van het menselijk verstand komt, haar vaste indeelingen of artikelen. Daarin past het eene altijd nauwkeurig in het andere, zoodat, als men omtrent het eene stuk der leer in het duistere is, men ook de overige onmogelijk kan begrijpen, zooals zij begrepen moeten worden.

* * *

Wij treffen in de Heilige Schrift zeer vaak het woord „leer” aan.

De apostel Paulus schrijft in Rom. 6 vs. 17: Maar God zij gedankt, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, maar dat gij van harte gehoorzaam geworden zijt, aan het voorbeeld der „leer”, tot hetwelk gij overgeleverd zijt; en in 1 Tim. 4 vs. 16: Heb acht op uzelf en op de „leer”, volhard daarin, want dat doende, zult gij uzelf behouden en die u hooren; en in 2 Joh. vs. 9, 10: Een ieder, die overtreedt en niet blijft in de „leer” van Christus, die heeft God niet: die in de leer van Christus blijft, deze heeft beiden, den Vader en den Zoon; indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en zegt tot hem niet: zijt gegroet.

Wij vinden ook vaak in de Schrift, vooral in de Openbaring van Johannes, dat er in tegenstelling met de leer der waarheid gewag gemaakt wordt van de leer van Bileam of van Baäl, waarmede dan de valsche leer, de leer, die in de helsche afgrond haar oorsprong heeft, bedoeld wordt.

Nu heeft God de Heere in Zijn groote genade mannen verwekt, die de naam dragen van profeten, apostelen en leeraars. Het zijn zondaren uit zondaren geboren, maar vervuld met hemelsche vertroosting, waardoor zij ook anderen kunnen troosten, niet met hun eigen, in de lucht zwevende meeningen en beweringen, maar met een leer, die op een vast fundament staat, op de vaste en onwankelbare grond van het Woord des Heeren.

In Zijn groote genade en barmhartigheid schonk de Heere ons bovendien onze kostelijke Heidelbergse Catechismus en de zeven en dertig artikelen van onze heerlijke Nederlandse Geloofsbelijdenis, opdat — waar er honger en dorst in ons ontstaat naar Gods waarheid en de Heilige Geest is be-

gonnen ons te leeren gelooven in den Heere en Zaligmaker Jezus Christus —, wij uit deze geschriften zouden kunnen zien, dat hetgeen de Heere ons leert, in niets verschilt van hetgeen Hij aan die kinderen Gods heeft willen leeren, die ons deze heerlijke belijdenis-geschriften hebben medege-deeld met opoffering van hun eigen goed en bloed.

Is er nu een kind, dat in de Heilige Schrift nog niet zoo recht de weg vinden kan, dien het toch gaarne zou kennen en beleven — dan neme zulk een kind de Catechismus ter hand. Daaruit zal het alles kunnen leeren, wat wij weten moeten, een heerlijke onderwijzing en beschrijving van hetgeen de ware Evangelieprediking moet bevatten en van de wijze, waarop deze aan de gemeente moet worden gebracht.

Weet gij echter wel, wat ons hierbij het meest in de weg staat, wat hierbij onze grootste vijand is? Dat is onze hooggeroemde, verdorven rede, ons vleeschelijk, van God vervreemd en opgeblazen verstand, waarvan de duivel gebruik maakt, om ons te verderven.

Wij willen gaarne de kennis van hetgeen goed of kwaad is, in eigen hand hebben en ten oordeel zitten over alles, wat rondom ons gebeurt.

Maar juist dit is het beste middel om ons hoovaardig en opgeblazen te maken.

Hoe is het echter met de meesten van ons gesteld in de praktijk van het dagelijksche leven?

Men droomt zoo daar heen van Maandag tot Zaterdag.

Des Zondags gaat men eenmaal, als het heel mooi is, tweemaal naar de kerk en denkt bij zichzelf: laat de prediker nu maar zeggen, wat tot mijn zaligheid dient, dat is zijn en niet mijn zaak. Zoo nu en dan leest men wat in de Bijbel, maar — dan blijft men in het eene, dan in het andere Bijbelboek steken.

Dat komt daaruit voort, dat er geen ware kennis der wet is, noch van eigen ellende noch van de weg der verlossing.

En daarom is ook alles verkeerd of als verlamd, als er sprake is van liefde tot God en den naaste of van het stuk der dankbaarheid.

Men behoorde zich te oefenen, dagelijks te oefenen in de leer der waarheid, maar op welke wijze?

Is het genoeg de Heidelberger Catechismus voor zich te nemen en daar wat in te lezen — om daarna, als men het boek gesloten heeft, het er bij te laten en zijn oude, wereldsche gang te gaan?

Zijn het menschenlijke of goddelijke waarheden, die in dat boek staan?

Voorzeker goddelijke, dat heb ik zelf aan mijn ziel ervaren. En het is nog geen mensch gelukt, Gods waarheid beter en duidelijker uit te leggen dan het in de Heidelberger Catechismus gedaan is.

* *
*

Allereerst slaan wij dan het oog op de eerste vraag en antwoord daarvan, een vraag waarover wij te leeren zullen hebben tot aan onze jongste snik!

„Wat is uw eenige troost in leven en in sterven?”

En met deze vraag: wat is *uw* eenige troost, kom ik tot u allen, gij kinderen, gij jonge menschen, gij allen, die vroeger of later belijdenis van uw geloof zult afleggen of afgelegd hebt; — en vraag u: wat is *uw* eenige troost?

Het „mijn” en „dijn”, welk een groote rol speelt dat in de wereld! Hier, in de eerste vraag van onze Heidelbergsche Catechismus, wordt van een eigendom gewag gemaakt, waarom het kind zich weinig bekommert en de volwassene vaak nog minder.

Waar u van *uw* kleet, van *uw* vermogen wordt gesproken, daar geeft gij wel acht! Hier is echter van een ander eigendom sprake, hier is sprake van de zaligheid der zielen en van de eeuwige gelukzaligheid, van de gansche hemel, die u met zijn lieflijk licht tegemoet straalt.

De gansche rijkdom van den volzaligen God, de eeuwige heerlijkheid wordt u daarin aangeboden en als het ware in de hand gelegd.

En — als gij uw Catechismus opent, staat dat alles in volle pracht en heerlijkheid voor u.

Onze weg loopt, zoolang wij hier beneden zijn, door de vallei der doodsschaduwten, door het jammerdal.

Wij moeten door dit leven, dat niet anders is dan een gestadige dood, heen. Dat dit leven vol moeite en verdriet is, ondervindt het kleine kind reeds in zijn ouderlijk huis.

Soms schijnt de zon wel een oogenblik, maar spoedig trekt er weer een onweer op aan de hemel.

Nooit is er hier op aarde blijvende rust.

En — heeft men eens voor eenige oogenblikken vrede en rust der ziel, spoedig komt er weer iets tusschenbeide om die lieflijke vrede te verstoren.

Hoe komt men door dit leven heen met al zijn moeiten en zorgen?

Hoe kan men „nochtans” zijn levensweg getroost en moedig bewandelen en als het laatste uur is geslagen, het moede hoofd met vrede en vreugde neerleggen?

Zie — daar hebt gij nu het heerlijkst antwoord op deze noodkreet in de eerste vraag en antwoord van uw Catechismus.

Maar — als gij dat leest en overdenkt, zegt gij misschien: ja, dat is alles wel zeer lieflijk en heerlijk, maar is dat alles nu ook *mijn* troost? En gij mist de moed dit vrijmoedig de Catechismus na te zeggen, ofschoon er van Gods zijde niets meer in de weg staat.

Hoelang heeft Gods genade en lankmoedigheid zich niet reeds aan u verheerlijkt, hoelang is u niet reeds het eeuwig, zaligmakend Evangelie gepredikt!

Nochtans, hoe weinigen wagen het te zeggen: *mijn* troost, *mijn* eenige troost in leven en in sterven!

Zoo lang ik leef en zolang gij leeft is echter voor mij, is voor u de deur des heils nog niet gesloten.

Maar, dit *mijn* te kunnen uitspreken, te kunnen zeggen voor het aangezicht des Heeren en Zijner heilige engelen: dit is *mijn* eenige troost in leven en in sterven.

Dat is de zaak, waarom het u allereerst moet te doen zijn en die gij niet missen kunt, zal het voor eeuwig wel met u zijn.

Zooals wij gaan en staan, moet het onze belijdenis zijn in leven en in sterven: God zij geloofd en geprezen, ik sta niet meer voor eigen rekening, ik heb voor mijzelf geen rekening meer af te leggen, maar — ik ben een arm klein kindeke geworden en ik sta onder een wijze en goede voogd; ik ben als kind aangenomen door een rijke koning, die mij bekleedt met heerlijke witte kleederen en van alles, ja van alles voorziet, wat ik noodig heb.

Hij is machtiger dan alle vijanden, Hij bewaart en beschermt mij tegen hen, Hij neemt mij op in Zijn paleis en Hij vergeeft telkens weer mijn, helaas dagelijks terugkeerende zonden.

Hij heeft een machtige, genadige en heerlijke Vader en op diens genade mag ik leunen en steunen in leven en in sterven.

Hij heeft mij een schoone ring geschonken en daaraan kan ik zien, dat alles, wat Hij mij belooft, waarheid is.

Zie — nu kunt gij weten, hoe heerlijk de eerste vraag en antwoord van onze Catechismus is, die wel het voorportaal onzer belijdenis genoemd mag worden.

De heerlijke waarheden, die daarin opgesloten liggen, hebt gij nu allen op 't papier voor u.

* * *

Zeker zullen er wel onder u zijn, die spreken: zie — dat is waar, en: leeraar, hoe durft gij er aan twifelen, dat wij daaraan ook niet werkelijk deel hebben?

Ach, geliefden, of gij er werkelijk deel aan hebt of niet, dat blijkt dikwijls uit schijnbare kleinigheden; en zoo komen wij ongemerkt tot het derde stuk, dat wij noodig hebben tot onze zaligheid, namelijk het stuk der dankbaarheid.

En dan leg ik heden u, die meent, dat het een uitgemaakte zaak is, dat gij ook voor uzelf deel hebt aan het heil des Heeren, ofschoon gij nooit door de Heilige Geest verootmoedigd en verbroken zijt geworden — de ernstige vraag voor: of werkelijk de liefde tot God en den naaste in uw harten aanwezig is of niet.

Anderen zullen zeggen: neen, neen, ik heb er geen deel aan voor mijzelf, ik heb noch liefde tot God noch liefde tot mijn naasten en mij ontbreekt alles en hoe moet ik het krijgen?

Dezen roep ik toe: het wordt u aangeboden, gij behoeft de moed niet te verliezen.

En deze leer, die u geschonken wordt, dit hemelsche onderwijs, is toch meer waard dan honderdduizend gulden.

Ja zult gij antwoorden, voorzeker, leeraar, gij hebt gelijk, maar, als ik honderdduizend gulden ontvang, kan ik die zien met mijn oogen: ik zie er echter niets van of deze, mij geschonken leer, werkelijk waarheid is.

Ja, dat is waar, maar nochtans, ik kan dat zeer goed aan u zien, of gij uw levenspad bewandelt met de eenige troost in leven en in sterven of zonder dien.

Daarom breng ik deze leer der zaligheid, de leer van Christus, tot u en roep het u toe, zonder op het zichtbare te zien: zij geldt ook u, deze kostelijke leer.

Maar — leeraar — gij hebt ons toch gezegd, dat het derde stuk ons ontbreekt en daarmee hebt gij het dus uitgesproken, dat wij geen deel aan de zaak hebben, dat wij buiten gesloten zijn, dat wij niet zalig kunnen worden?

Zoo blijkt het dan uit al zulke redeneeringen en Leweringen, geliefden, dat het u in de grond nergens om te doen is dan om uzelf te handhaven.

Ja zeker, de Catechismus gunt ons wel de hemelsche zaligheid, maar — gij volwassene, gij jong kind — voordat wij aan al

deze heerlijkheid voor onszelf deel hebben en er van kunnen genieten, moet de Heilige Geest ons op het kleine kinderbankje, op het arme-zondaarsbankje brengen; en dat wel voor ons geheele leven, omdat wij alleen van daaruit de heerlijkheid van Christus' leer kunnen zien en alleen daar er recht van genieten.

* * *

De kennis onzer ellende bestaat nu niet daarin, dat wij onze eigen zonde uitbazuinen in de wereld en zodoende roemen in onze schande zonder eenige droefenis te gevoelen, maar veeleer met een zeker welbehagen: want de kennis onzer ellende bestaat in een verbroken gemoed, in een verbrijzeld harte, in een hartelijk leedwezen over de zonde, zooals de Catechismus het noemt; in een diepe droefheid daarover, dat wij tegen den Heere gezondigd en Zijn heilig gebod overtreden hebben, wat ons niet geoorloofd was te doen.

Daarom wordt ons zoo treffend gevraagd: waaruit kent gij uw ellende?

Daarmee begint de Catechismus, opdat wij zouden blijven staan bij het woord van den apostel Paulus: Ik, ellendig mensch! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods? (Rom. 7 vs. 24).

Ja, daarbij moeten wij blijven staan en — er komt geen tijd in ons leven, dat wij in de kennis van onze ellende volleerd zijn en het eerste stuk van onze Catechismus achter de rug hebben; en met terzijdestelling daarvan, nu tot het tweede stuk kunnen overgaan.

Neen, ik herhaal het: wij zijn in het eerste stuk, de kennis van onze zonde en ellende nooit uitgeleerd en alleen daardoor worden en blijven wij ledige kruiken, zooals die van Gideon's bende waren, waarin zóó plaats gemaakt wordt voor de brandende fakkels en waarbij het heerlijke bazuingeschal der overwinning wordt gehoord.

Ja, onze ellende moeten wij meer en meer leeren kennen, om ons te leeren uitstrekken naar de hulp, die van boven komt en te leeren roepen om verlossing en uitkomst.

Waaruit kent gij nu echter uw ellende?

De eene noemt zonde, wat de ander gerechtigheid noemt.

Als ik niet naar de mis ga, zegt de roomsche pastoor, dat ik mij bezondig.

En ga ik naar de mis, dan zegt de gereformeerde leeraar, en terecht, dat ik zonde doe.

Waaruit kan ik nu leeren kennen, wat eigenlijk mijn zonde en ellende is?

God heeft ons een schoone, glasheldere spiegel gegeven, waarin wij kunnen zien, wie de Heere is en wie wij zijn. Deze spiegel is Zijn goddelijke wet, waarbij wij onszelf kunnen leeren kennen.

Daarbij is echter geen sprake van deze of gene overtreding, van dit of dat gebod, maar het gaat om de genegenheid des harten, het gaat om de liefde tot God en den naaste.

En zie nu eens, gij kind, hoe het toegaat in de praktijk des dagelijkschen levens!

Ja — gij hebt uw ouders lief, maar hoe lang?

Wordt gij niet boos en verbitterd, als hun wil met de uwe in botsing komt en is dan al uw liefde niet verdwenen?

Bijvoorbeeld: als zij u niet veroorloven uit wandelen te gaan, zooals gij gaarne wilt, maar u thuis dit of dat werk te doen geven?

Uw broeders en zusters, ja, gij hebt ze lief, zoolang zij niet meer ontvangen dan gij, want dan wordt gij boos en al uw liefde verandert in haat en nijd.

God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf, dat is het, wat de wet van ons eischt.

En — omdat die ons geheel en al ontbreekt, houdt de Catechismus ons deze eisch der wet voor, opdat wij onze ellende daaruit zouden leeren kennen en verstaan.

Als echter de Catechismus allereerst van onze ellende spreekt, geschiedt dit geenszins, om ons van den Heere Jezus Christus, onzen eenigen Verlosser en Zaligmaker, weg te drijven. Want — het eerste antwoord op de eerste vraag: „wat is uw eenige troost in leven en in sterven?” — blijft staan; en dat luidt immers: „dat ik met lichaam en ziel, beide in leven en in sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben. . . .”

Maar, hoe gaat het gewoonlijk toe op de levensweg?

Als men zijn ellende recht leert kennen, dan ontstaat er een scheiding tusschen den Heere en de ziel.

En met al het zalige genot, dat men mocht smaken in Zijn zoete gemeenschap, toen Hij ons op de weg des heils zette, en tot onze ziel van vrede sprak, schijnt het uit en gedaan te zijn.

En dat dit zoo geschiedt, is alleen het gevolg van onze eigen zonde en verkeerdheid.

De kennis van onze ellende moet ons juist naar Christus heen

drijven en ons afbrengen van al onze zelfgemaakte, eigengekozen zandgronden.

Het is zulk een gevaarlijke ziekte, als de mensch meent en beweert, dat hij gezond is en men bespeurt toch aan hem een doodelijke wonde, die, zoo er geen verandering komt, hem de dood zal aandoen.

Is het dan geen liefde, hem zijn gevaarlijke toestand te ontdekken, hem de nood, de ellende te openbaren, waarin hij zich bevindt, opdat hij zich tot een kundig geneesheer wendt. Maar — hoe zal hij gewillig doen, wat de geneesheer hem voorschrijft, als hij niet weet en niet wil weten, dat hij gevaarlijk ziek is?

* * *

Er staat geschreven, geliefden, dat de wet een tuchtmeester tot Christus is en daarom begint de Catechismus met de volle eisch der wet, met de eisch van *liefde tot God en tot den naaste*.

Waaruit ken ik nu mijn ellende?

Vraag uzelf eens af: *heb ik God lief? Heb ik mijn naaste lief?*

Ja, gij hebt God misschien lief, op uw manier en wilt Hem dit toonen door dingen te doen, die Hij niet van u eischt.

En gij zult uw naaste liefhebben, voorzoover dit met uw voorstellingen overeenkomt en zonder schade voor uzelf kan geschieden.

Maar, geliefden, het behoort in onze gereformeerde belijdenis niet thuis, dat *wij* de wet mogen stellen naar eigen behagen en goede werken gaan verrichten, die op *ons* goeddunken en instelling der *menschen* en niet op *Gods wet* berusten.

De eisch der wet, liefde tot God en den naaste, komt tot ons, maar waar de Heere komt met Zijn heilige wet, met Zijn geboden, met Zijn wegen en gedachten, daar ziet de oprechte niets dan melaatsheid in zichzelf. En hij zal het met heete tranen beschreien, dat er bij hem geen liefde, maar alleen haat jegens God en den naaste te vinden is.

Ja — leeraar, maar dat moet gij toch niet teveel op de voorgrond zetten, daarmee moet gij het toch niet te nauw nemen. En daarenboven: gij zult toch niet durven ontkennen, dat er in het menschelijk hart toch nog wel eenige liefde voor God en den naaste woont?

Mijn antwoord luidt: de wet vraagt en eischt geen gedeelde,

geen halve, maar wel een *volkomen* liefde en zij is met geen stukwerk tevreden.

En hoe ziet het er in onze dagen, in onze hoogverlichte negentiende eeuw, uit?

Het is in onze tijd een zware taak aan de menschen bij te brengen, dat er een hemel en een hel, ja, dat er een God is, die daarboven op de troon zit. Men waant zich boven dat alles verre verheven.

Daarom wil men nergens meer aan gelooven; en zelfs tot de kinderen is deze verderfelijke geest doorgedrongen.

O, kinderen, luistert toch goed toe, als ik u aanzeg, dat ik in u geen spiertje er van gewaar wordt, waaraan het blijken zou, dat gij er iets van gelooft, dat er een hemel en een hel is.

Er wordt aan niets meer gedacht dan aan eten en drinken, en aan de voldoening van zijn lusten en begeerten.

Hoe zijn God de Heere en de vurige wet aan Zijn rechterzijde onbekende zaken geworden, zelfs in het midden Zijner gemeente!

Maar nochtans, de dag komt, waarop Gods wet als een eeuwiggeldende zal geopenbaard worden.

En daarom: welgelukzalig, driewerf welgelukzalig, wien God de Heilige Geest ontdekt, dat hij een zondaar is, en daarom een gruwel in Gods oogen.

Ja, het is die Geest alleen, die er ons oogen voor geeft, dat er van nature niets in ons woont dan haat jegens God en den naaste.

En deze treurige geneigdheid, waarvan de Catechismus spreekt, treedt aan het licht zelfs bij de beminnelijkste menschen, bij de edelste karakters. En zij zit dikwijls het diepst in het hart verborgen bij de grootste uitwendige bevalligheid en beminnelijkheid in dit leven.

Reeds in het Paradijs heeft de Heere tot den duivel gezegd: Ik zal vijandschap zetten tusschen u en deze vrouw, en tusschen uw zaad en haar zaad.

En tot op de huidige dag bestaat er tusschen deze twee een kloof, die door geen menschelijke pogingen, door geen bewerkingen van menschelijke verdraagzaamheid en zoogenaamde verlichting gedempt is kunnen worden.

Om dit recht te kunnen verstaan, moet men door de Heilige Geest wakker geschud zijn en bij dat hemelsch licht gezien hebben, dat men gewonnen en geboren is in het rijk des doods en der duisternis. Men moet overgezet zijn door God uit dat rijk der duisternis, in het koninkrijk van den Zoon Zijner

liefde, om te verstaan uit welk geslacht en van welke afkomst men van nature is.

* * *

Maar — hoe komt het dan toch, dat er bij de mensch zulk een treurige geneigdheid tot haat jegens God en den naaste aanwezig is?

Komt dat van den Heere?

„Heeft *Hij* de mensch alzoo boos en verkeerd geschapen?” Zoo vragen wij in onze blindheid, want het is ons van nature eigen de schuld van onze zonden en ellende op God te werpen, en die nooit bij onszelf te zoeken.

Dikwijls hult deze neiging, om de schuld van onze diepe afval op God te werpen, zich in een godsdienstig kleed en spreekt men: God heeft mij niet uitverkoren!

Hij heeft mij het geloof niet gegeven, Hij heeft mij geen kracht daartoe geschonken.

Gij zegt immers, dat het God is, die de mensch bekeert, en hoe kan ik mij dan bekeeren, als Hij het niet doet?

Of: „o ja, ik zou wel bekeerd willen zijn en zeker, als God mij het geloof schenkt, als Hij krachtig in mij werkt met Zijn Geest, dan zal ik mij zeker bekeeren!”

Zoo verstaat de natuurlijke mensch het meesterlijk, op God de schuld te werpen daarvan, dat hij God en den naaste niet liefheeft, maar haat, en — zoo zelf vrij uit te gaan.

Maar, verneem het, o menschenkind, hoe het met Gods waarheid staat.

God de Heere had u goed geschapen, zoodat gij de eisch van Zijn wet kondet volbrengen.

Hij had u geschapen naar of in Zijn beeld en gelijkenis, zoodat, als men de mensch zag, men kon zeggen: hij is geschapen naar het beeld en gelijkenis van den levenden God!

Op God kunt gij dus de schuld van uw verkeerdheid niet leggen. Hij laat u het geloof prediken en gij behoeft geen kracht in uzelf te bezitten: want Hij zelf is het, die u dit geloof schenkt en u daarin doet volharden.

Gij zegt: ja, morgen of overmorgen zal ik mij bekeeren, en: als ik eens bekeerd ben, zal ik dit of dat doen.

Maar, indien het dan werkelijk in *uw* macht ligt, u te bekeeren, waarom stelt gij het dan uit tot morgen?

Een os kent toch zijn heer en een ezel de krib van zijn heer!

O, menschenkind, buig u onder Gods wet, zink nog heden aan

Zijn voeten in het stof en geef uw God de eere, alvorens het te laat is.

Gij weet niet, of gij wel tot Gods uitverkorenen behoort? Dat behoeft u niet op te houden, want, zoo gij daartoe behoort, zal Hij zelf u daarvan wel verzekeren op *Zijn* tijd.

Al zeide de Heere heden zelf tot u: Ik heb u verworpen — dan moest gij nochtans aan de deur der genade blijven liggen, want het heden der genade is nog niet voor u vervlogen. En als gij dáár, vóór de gesloten deur aanhoudt met smeeken en kermen, zie dan eens of de poorten des heils zich dan niet ongedacht en onverwacht voor u zullen openen!

Bij den Heere is de schuld van uw verkeerdheid niet te zoeken. En Hij is geen auteur der zonde.

Hij is geenszins de oorzaak van uw vijandschap tegen Hem en tegen uw naaste.

En de Heere heeft geen welbehagen in u, zoolang gij onbekeerd daarheen leeft.

Zijt gij vijandig tegen Hem gezind — dan ziet Hij u ook met een rechtvaardige toorn aan, zoolang gij in uw zonden en ongerechtigheid volhardt.

Daarom: beken, dat gij een overtreder zijt en de eeuwige dood verdiend hebt, erken, dat gij Gods toorn dubbel waardig zijt. Zie op het Lam Gods en diens gerechtigheid als de eenige gerechtigheid, die voor God geldt en spoedig zult gij de klove gedempt zien, die tusschen den levenden God en uw ziel bestaat. En gij zult de troost der verzoening ook voor uzelf leeren kennen en smaken.

Zoo God op ons toorn, geschiedt dit alleen vanwege onze zonden, omdat wij onszelf in 't licht staan.

En — niettegenstaande zijn rechtvaardige toorn, heeft Hij nochtans een verzoening voor ons gegeven en laat die voor ons neerzetten in de prediking van zijn allerheiligst woord. Daarom bezweert Hij ons ook door den apostel Paulus: Zoo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade: wij bidden U van Christus' wege: laat u met God verzoenen! Want Dien, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem (2 Kor. 5 : 20, 21).

* * *

Uit Gods Wet moeten wij onze ellende leeren kennen, de vreeselijke vijandschap, die ons bezielt jegens God en den naaste. Gods Wet eischt volkomen liefde en die kunt gij,

menschenkind, nooit in uw harte doen ontbranden, daar zult gij met uw onreine handen wel af moeten blijven.

Maar, leeraar, gaat gij nu toch niet te ver? Want — er zijn er toch wel, uit wier gedrag het ten duidelijkste blijkt, dat liefde tot God en den naaste hen bezielt. Hoe kunt gij dan beweren, dat er geen liefde tot God en den naaste op aarde is te vinden?

Neen, dit beweert ik ook niet, want wij zingen immers met David in de 18de Psalm: Hartelijk zal ik U liefhebben, Heere, mijne sterkte (vs. 2).

En in 1 Joh. 3 vs. 14 lezen wij: wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben; die zijn broeder niet liefheeft, blijft in den dood. Maar hoe kan dit dan beide waar zijn en hoe kan dit zich vereenigen?

Weet gij, hoe deze schijnbare tegenstrijdigheid opgelost wordt?

Als gij het er eens voor altoos voor gaat houden, dat al het verkeerde uit u en al het goede uit den Heere is. De haat, de wrok, de verkeerdheid, die gij omtrent God en den naaste koestert, zijn uit u en zij zijn de uwen.

Hoe komt gij echter zoo verkeerd?

Dit is de treurige erfenis, die tot ons is gekomen en die van onzen eersten vader Adam op ons is nedergedaald.

Deze waarheid moeten wij, al is het een treurige waarheid, goed leeren verstaan, want alleen zoo zullen wij leeren voor altoos een streep te trekken door onze eigen rekening en onze schoonklinkende beloften leeren verwerpen: ik wil mij beteren, ik wil mij zoo lang inspannen, totdat er liefde tot God en den naaste in mijn hart voorhanden is.

Zulke beloften en voornemens zijn op zichzelf voorzeker niet af te keuren, maar zoo als wij nu eenmaal zijn: zij gaan toch nooit in vervulling, *het blijft bij woorden*.

En onder het liefste gelaat, onder de zoetste woorden blijft de haat jegens God en den naaste diep verborgen in het hart voortwoekeren.

Wij moeten leeren inzien, wat de oorzaak hiervan is en hoe het komt, dat zulk een haat tegen God en den naaste van nature in ons woont.

Alle kwalen en gebreken, waarmee wij geboren zijn, zijn veel hardnekkiger en moeilijker te genezen dan wat ons later overkomt.

Geen geneesheer kan een blindgeborene het licht der oogen

geven, dat vermog alleen de Heere Jezus Christus, de geneesheer uit de hemelen.

Aan zichzelf overgelaten, blijft de in zonden en ongerechtigheden ontvangen en geboren mensch, wat hij van nature is, namelijk geestelijk blind, lam, melaatsch. En het ontbreekt hem aan alles, om zich uit zijn ellendige toestand te verheffen in eigen kracht.

Deze onze ellende nu leeren wij kennen uit Gods wet.

Niet alleen de onbekeerden, maar ook de geloovigen moeten bij voortdoring, ook na ontvangen genade, hun ellende leeren kennen uit Gods wet! Wij hebben de beet der helsche slang in onze leden, sinds onze eerste vader Adam in het Paradijs in blakende opstand kwam tegen den levenden God. En omdat wij toen reeds in zijn lendenen waren, is het vergif van deze slangebeet ook op ons gekomen.

Van onze geboorte af aan openbaart zich dit helsche slangenvenijn, dat in ons bloed en in al onze leden woelt, zoodat onze natuur door en door verdorven is.

Dit helsche slangenvenijn is tot in ons bloed doorgedrongen en aan de beet, die de slang ons toebrecht, zullen wij allen de dood moeten sterven, zoo niet allen de eeuwige dood dan toch de tijdelijke dood.

Daar het nu zoo en niet anders van nature met de mensch staat, valt het licht de slotsom op te maken, dat wij onszelf daarvan niet kunnen genezen en geen redding kunnen aanbrenge.

De ellende dezer geestelijke kwaal zullen wij met ons moeten meesleepen tot onze jongste ademtocht.

En men is er nog het beste aan toe, als men zijn jammerlijke toestand niet verzwijgt, maar voor den Heere bloot legt, daarbij echter niet uit het oog verliezende, „dat ik niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben”, waarvan de Catechismus in de eerste vraag en antwoord spreekt.

De ellende, waarin wij liggen, is de uwe, is de mijne, maar de verlossing, die Hij, onze hemelsche koning, heeft aangebracht, is de Zijne!

Daarom zegt de Catechismus, dat de mensch zóó verdorven is, dat hij van nature onbekwaam is tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad.

Daarom moet er bij ons iets plaatsgrijpen, waardoor het onze, d.i. onze zonde en ellende, de onzen blijven, maar toch niet meer over ons kunnen heerschen, omdat hetgeen Godes is, machtiger en sterker is dan onze ellende en wij beheerscht

worden door de koninklijke macht der genade van onzen God. Ik herhaal het, er moet iets bij ons plaatsgrijpen en tusschenbeide komen!

Dat is de wedergeboorte.

Zooals de Catechismus zegt: „tenzij wij door Gods Geest wedergeboren worden”.

Deze wedergeboorte is noodzakelijk en onmisbaar.

Daarom zegt ook onze Heere Jezus Christus tot Nikodemus: wie niet wederom geboren is, uit water en Geest, die kan het Koninkrijk Gods niet zien.

Deze wedergeboorte is een overgang uit de dood tot het leven, is een opgewekt worden uit de dood tot het leven, is een verandering van de mensch in de diepte des harten, een algeheele omkeering in zijn bewegingen en genegenheden.

Waar de waarachtige wedergeboorte is, daar zal ook het geloof niet ontbreken, want er heeft een herschepping van de geheele mensch plaats.

Wanneer komt het geloof?

Er bestaan voorbeelden van, dat reeds in kinderen, die het levenslicht nog niet hadden aanschouwd, het geloof gewerkt was, zooals wij b.v. weten uit hetgeen met Johannes de Dooper plaats had, toen Maria de moeder des Heeren het huis van zijn moeder Elisabeth binnentrad en deze de binnentredende begroette.

En voorzeker zijn er nog meer voorbeelden van, dat sommige kinderen, die nog onder het hart van hun moeder lagen, op het gebed van hun moeder met de Heilige Geest zijn vervuld.

Die Geest kan het geloof werken in het hart van een drie-, vier- of vijfjarig kind, zonder dat iemand er iets van weet of verneemt.

God werkt zachtens en in stilte, maar nochtans krachtig en onwederstaanbaar.

En Hij verstaat het koninklijk, het hart van een zondig menschenkind tot zich te trekken en voor zich in te nemen.

Het door Hem uitgestrooide zaad ontwikkelt zich dan meer en meer; en — op welke leeftijd dit geschiedde, het is en blijft de hoofdzaak, dat het onvergankelijke zaad van Gods Woord in het hart uitgestort is en dat bij alle verkeerdheid en ellende, deze keus in het hart ligt: *de Heere is mijn deel, daarom zal ik op Hem hopen.*

Bij deze wedergeboorte gaat het evenzoo toe als bij de natuurlijke geboorte van een mensch. Geen mensch draagt er iets toe bij, als hij geboren wordt, en geen mensch draagt er iets toe bij,

als hij door de Heilige Geest wordt wedergeboren. Waar dit geschiedt, is het geheel en al het werk van de Heilige Geest.

Noodwendig en onmisbaar is deze wedergeboorte.

Waar zij niet aanwezig is, daar is ook het geloof niet, daar is ook geen rechte kennis van God en van eigen ellende.

Wie niet door Gods Geest is wedergeboren, blijft altoos de schuld van zijn ellende op den Heere werpen en, in de grond zijns harten, koestert hij harde gedachten over God. Niet in die zin, dat hij den Heere de eer geeft, die Hem als de rechvtardige rechter van hemel en aarde toekomt, maar hij denkt aan Hem als aan een hard heer, die maaien wil, waar Hij niet gezaaid heeft.

De genegenheden des harten gaan niet uit naar den Heere en Zijn zalige nabijheid en heerlijkheid, maar wel naar de wereld, naar haar genietingen, bovenal naar haar goedkeuring en vriendschap.

Zoo heeft men ook, met eerbied gesproken, voor den Heere niet meer over dan het overschot van datgene, waaraan men zich verzadigd heeft en men werpt Hem en de Zijnen toe, wat men zelf graag missen wil.

Bij dat alles gaat men dan zijn weg in voorgewende vrees voor de verschrikkingen van dood en hel, en toch is dat alles louter huichelarij.

Dan durft zulk een mensch zich niet links, dan niet rechts te bewegen.

En in het verborgene vraagt hij zich gedurig af: waarom eischt God de Heere toch van mij, wat ik niet doen kan?

Maar — Hij is de Heere en wie kan Hem wederstaan?

Wie uit God geboren is daarentegen, wie het waarachtige geloof heeft ontvangen, openbaart dit daarin, dat hij, hoe groot ook zijn zonde en ellende is, zich buigt onder Gods wet, omdat hij daarin als in een klare spiegel zijn ellende en des Heeren heerlijkheid aanschouwt.

Zoo geeft Hij God de eere en wil het met zijn bloed onderteeke-
nen, dat de schuld van zijn ellende bij hem en niet bij den Heere ligt.

* *
*

Het is een jammerlijk geloof, dat zoogenaamd „evangelisch” geloof, dat beweert, dat God het zoo nauw niet neemt en de zonden door de vingers ziet.

Zeker, de Heere is zoo oneindig barmhartig, dat zoo Hij wilde,

Hij wel alle verloren menschenkinderen in Zijn schoot zou kunnen opnemen.

Maar — waar bleef dan Zijn heilig recht?

God eischt niets van ons, wat Hij niet van ons te eischen heeft. En wanneer wij, hetgeen wij schuldig zijn te doen, niet meer kunnen volbrengen, moeten wij onszelf niet verontschuldigen, maar aanklagen: en wel daarover, dat wij onszelf zoo verwoest en bedorven hebben, dat wij niet meer in staat zijn, onze schuldige plicht te doen en te verrichten, wat de Heere van ons eischt.

God is rechtvaardig en heilig. En Hij is in Zijn volle recht, wanneer Hij van ons eischt, wat wij niet meer volbrengen kunnen, omdat wij er onszelf ongeschikt toe hebben gemaakt.

Dit moet erkend en beleden worden. En er kan van geen barmhartigheid sprake zijn, voordat Gods wet verheerlijkt en Gods recht gehandhaafd is.

Mijne geliefden, mijn geliefde kinderen, die eens geloofsbelijdenis hebt afgelegd of zult afleggen, gij denkt aan God als aan: „onze lieve Heer”, die barmhartig is en niet zoo streng, als sommigen ons zouden willen wijsmaken.

Maar bedenkt het toch: als gij niet de belijdenis des harten hebt: „God is ook mijn verzoende God en Heer” — dan zal die uitwendige belijdenis u weinig kunnen baten.

Daarom houdt aan in het gebed, dat wij allen tezamen mogen worden opgebouwd en bevestigd in de goede leer, die wij hebben ontvangen, opdat wij in waarheid mogen leeren inzien, hoe groot onze zonde en ellende is en onszelf geen rust gunnen, voordat wij in waarheid vrede hebben gevonden voor onze zielen.

Velen jammeren over hun zonden en ellenden, en betreuren, dat zij niet tot de zekerheid van hun zaligheid kunnen geraken. Nu — de Heere leidt niet al de Zijnen op dezelfde wijze.

Sommigen laat Hij jarenlang in duistere nacht en donkerheid hun weg bewandelen.

En men heeft het nog het gemakkelijkst bij zulk een leiding, als men in ootmoed en lijdzaamheid mag zeggen: „Heere, Uw wil geschiede!”

Bij anderen duurt deze duisternis maar een korte tijd en men ziet Hem in Zijn lieflijkheid en genade, eer men het vermoedt. Maar — hoe dit zij, de kwaal, waarmee men zich zoo voortdurend vermoeien moet en die aan de ziel zooveel angst en nood kan veroorzaken, is de bittere vijandschap, die in het hart

ligt, tegen den Heere en Zijn vrije, soevereine genade. En dan blijft de duivel zijn heerschappij over ons uitoefenen, zoodat de mensch zich blijft verdiepen in allerlei somber gepeins en nooit komt buiten een zekere gedachtenkring, die hij zichzelf heeft gevormd.

Indien het er u echter van harte om te doen is, vrede met God te hebben door onzen Heere Jezus Christus, dan zeg ik het u vrijmoedig in de naam des Heeren: *Het heil is voor U*, niet-tegenstaande uw zonden, uw zielenood en soms onuitstaanbare ellende en angst des harten.

Zoo zeg ik u: zóó en niet anders is de weg!

Ja, al zag het er nog veel verschrikkelijker met u uit dan gij zelf weet, en al moet gij zeggen: het is maar ellende op ellende, en het wordt dagelijks erger — zoo roep ik het u nochtans toe: Neen, het gaat van dag tot dag beter met u, al ziet gij het niet, en het zal beter worden, totdat uw afgemat hoofd komt te liggen in de schoot onzes Heeren Jezus Christus.

* *
*

Wij belijden het dus onverholen, dat Adams ongehoorzaamheid en afval onze ongehoorzaamheid en onze afval is; dat wij dus van nature midden in de dood liggen; en dat de wet en al haar werken ons niet kunnen helpen, want dat wij de kracht missen om die te volbrengen, zooals zij volbracht moeten worden. Wij bevinden ons in de toestand van iemand, die bij den koning in ongenade gevallen is en op wiens kinderen deze ongenade in gelijke mate rust. Deze kinderen vermogen evenmin als hun vader iets te doen, om deze ongenade op te heffen en weer 's konings gunst te verwerven.

Alles, wat wij in het werk willen stellen om ons uit eigen kracht te verbeteren, alle pogingen, die wij doen om door de wet en haar werken rechtvaardig voor God te worden, loopen toch op niets uit, omdat wij na Adams val met al zijn nakomelingen in de dood liggen.

Het is dus een treurige waarheid, dat wij van nature onder Gods toorn zijn en dat er in onze verhouding tot Hem, die ons leven is, zulk een verkeerdheid bestaat van onze zijde, dat wij, aan onszelf overgelaten, weigeren ons onder Gods toorn te buigen en Gode de eere te geven. Dat is onze aangeboren verkeerdheid.

Zij woont niet in ons vleesch als zoodanig, maar in onze ziel, ons hart, ons binnenste. Alles, wat de mensch tot stand brengt,

onverschillig of anderen het goed of kwaad noemen, is niets dan zonde, zoolang hij niet wedergeboren is.

Al roemde de geheele maatschappij de daden en hoedanigheden van deze of gene, — voor het aangezicht des Heeren is het toch niets dan blinkende zonde, want de geheime drijfveer des harten is, niettegenstaande al die schoone schijn, niets dan haat tegen God en den naaste, niets dan eigenliefde en hoogmoed. Adams afval en ongehoorzaamheid, onze eigen daadwerkelijke zonden zijn nog niet zoo erg als de ons aangeboren diep treurige geneigdheid, om God en den naaste te haten, want dat is de onreine poel, waaruit voortdurend allerlei zonden en onge-rechtigheden opstijgen.

Daarom belijden wij het ook met ons geheele hart, dat God zulk een afval en ongehoorzaamheid geenszins ongestraft wil laten voorbijgaan.

Dat is iets, waaraan wij veel te weinig denken, want wij leven in een tijd, waarin men onwillekeurig meegesleept wordt om ook maar te gelooven, dat God de zonde ongestraft laat geschieden; en dat Hij veel te genadig en barmhartig is, om die te bezoeken aan hen, die ze begaan.

Daarom kan men b.v. het sabbatsgebod overtreden, alsof er geen God in de hemel is, die de overtreding van Zijn heilige geboden straft.

Kinderen en volwassenen durven stout en driest de sabbat schenden, en meenen toch, dat zij vrij-uit zullen gaan.

Daarom is het onze belijdenis, die waarheid is en blijven zal: God wil de zonde geenszins ongestraft laten, want Hij wil en moet die straffen. Hij is immers een rechtvaardig God en legt de vloek op de overtreding van Zijn heilige wet; waarom Hij ook gezegd heeft: *Verloekt is een ieder, die niet blijft in alles, wat geschreven staat in het boek der wet* — niet om daarover te praten of te redetwisten, maar — *om die te doen*.

Maar — in onze zoogenaamde hoog-verlichte en beschaafde tijd kunnen zelfs kinderen onbeschaamd liegen en snoepen, ja, er zijn er velen, die zich reeds in hun prille jeugd aan valsche streken en onkuischheden schuldig maken, en toch meenen, dat God het niet ziet en hen nooit daarvoor straffen zal. Het moet echter oud en jong aangezegd worden, dat zij voor Gods aangezicht deswegen onder de vloek zijn.

Het woord: *Verloekt is een ieder, die niet blijft in alles, wat geschreven staat in het boek der wet om dat te doen* — blijft gelden. En, ofschoon wij met een vergevend God te doen hebben, die ons onze zonden vergeeft en van ons wegneemt, en

Zijn zegen op ons leggen wil, moeten wij het toch dagelijks leeren, dat wij geen andere schuilplaats hebben tegen Gods oordeelen dan in de wonden des Heeren Jezus Christus; en dat wij dagelijks, ja elk oogenblik, de toevlucht moeten nemen tot Gods genade in Christus.

Deze genade is eeuwig en blijft eeuwig gelden, maar ook de wet blijft gelden. En zoo zeker de Heere de Zijnen zegent, zoo zeker is het ook, dat elke overtreding der wet ons schuldig doet staan voor God en een welverdiende vloek met zich medebrengt.

Het is, helaas, in onze dagen een treurige gewoonte geworden elke overtreding met de een of andere evangelische belofte toe te pleisteren, alsof God verplicht was elke zonde te vergeven, ook waar vrees voor Hem geheel en al in 't hart ontbreekt.

God de Heere verstaat het echter koninklijk, zoowel Zijn wet te handhaven, als genade uit te deelen, maar Hij deelt Zijn genadegaven alleen uit aan hen, die het van Hem geleerd hebben, met Hem Zijn dierbare wet te handhaven.

Dat wil zeggen: die elke overtreding daarvan met een verbrijzeld en berouwvol hart voor den Heere belijden en aanhouden om genade en vergeving.

Waar zonde en overtreding is, moet die voor God worden bloot gelegd, en moet men aanhouden om ontferming, want de Heere kent geen vergeving der zonden dan die berust op eeuwig recht.

In den Heere is geen onrecht en daarom belijden wij met de Heidelberger Catechismus: „God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig, daarom eischt Zijn gerechtigheid, dat de zonde, die tegen de allerhoogste majesteit gedaan is, ook met de hoogste, d.i. met de eeuwige straf, aan lichaam en ziel gestraft worde.” (Antw. op vraag 11).

Dat is de eisch van Gods rechtvaardigheid, en Zijn rechtvaardigheid is de voornaamste Zijner deugden.

In Zijn rechtvaardigheid zijn allen zalig, die zich onvoorwaardelijk daaraan onderwerpen en die daarin opgenomen zijn als in een veilige schuilplaats. Er is niets, dat aan een zondaars-hart zulk een vrede geeft als de gedachte, dat God rechtvaardig is.

* *
*

In het hart van hem, die door Gods Geest is wedergeboren, ontstaat spoedig de vraag: hoe komt God tot Zijn recht? Ik heb Hem zwaar beleedigd en zwaar tegen Hem gezondigd, en ik

wil het met mijn bloed onderteekenen, dat ik de eeuwige straf verdiend heb, en dat Gods wet eeuwig geldend is en Hij een eeuwig God is.

De zonde wordt gepleegd met lichaam en ziel, daarom moet zij ook naar lichaam en ziel gestraft worden met de hoogste, d.i. met de eeuwige straffen.

Er schijnt geen evenredigheid te bestaan tusschen het plegen van één zonde en een eeuwige straf, maar er valt niets tegen te zeggen of te veranderen.

Een mensch begaat een doodslag, en snel, in één oogenblik is zulk een gruwdaad volbracht; maar voor den verslagene is zij een eeuwige zaak, want hij moet sterven en voor eeuwig wordt hij van de aarde weggenomen.

Deze of gene begaat een daad van majesteitsschennis en hij wordt als oproermaker gestraft: zijn misdadaad was misschien slechts het gevolg van een oogenblikkelijke opwelling, maar dat komt niet in aanmerking.

Zoo hebben ook wij gezondigd tegen de allerhoogste majesteit Gods en de straf staat volkomen in evenredigheid met de gepleegde majesteitsschennis.

Daarom moeten wij onze ellende recht leeren kennen en dat niet alleen in die zin, dat wij leeren inzien, dat wij met haat jegens God en den naaste vervuld zijn in plaats van met liefde. Maar wij moeten ook leeren begrijpen, dat wij daarmee de vloek over ons gehaald en de eeuwige straf verdiend hebben naar lichaam en ziel.

Deze treurige waarheid is, helaas, geen fabel en zij kan door het Evangelie niet te niet gedaan worden, maar moet blijven gelden als onomstootbaar.

Men komt wel eens in aanraking met menschen, die de zonde indrinken als water en nochtans voortdurend van genade spreken. Zij kunnen hun naaste bedriegen en onderdrukken, en dan weer kussen en aan het hart drukken; en zeggen: lieve broeder en zuster, ik heb u geen onrecht gedaan. Zij verstaan de kunst om alles, wat zij begaan, met genade toe te pleisteren. Zij bruisen op in heete toorn tegen dengene, die het in twijfel zou durven trekken, dat hun plaats in de hemel verzekerd is, want God, meenen zij, neemt het niet zoo nauw met de zonde.

Hetzelfde neemt men waar in de huisgezinnen, daar, waar man en vrouw een verbond gesloten hebben voor het leven.

De eene, hetzij de man of de vrouw, denkt van zichzelf: ik ben een kind van God en mij is barmhartigheid geschied, maar

mijn man of vrouw is onbekeerd. De andere heeft dezelfde meening omtrent zichzelf en zijn man of vrouw. Maar daarbij kan men tezamen twisten over allerlei beuzelingen. En dan komt nog de hoogmoedsduivel, die in het hart fluistert: „ik ben wel een kind van God, maar mijn man, mijn vrouw is een duivel”. Zoo denkt de een en de ander denkt hetzelfde in zijn hart omtrent zichzelf en omtrent de andere partij.

Daaruit en daardoor ontstaat allerlei ijdel gekrakeel en inbeelding des harten. Daardoor wordt Gods wet buiten de deur geworpen en men verbeeldt zich, dat men die niet meer behoeft te gehoorzamen!

„Men wordt immers zalig door de genade van den Heere Jezus Christus, en de wet kan toch niemand houden!!!”

Zoo luidt de taal van volwassenen en kinderen. En schier overal ontbreekt de ware levensernst.

De ouders, afwijkende van de godsvrucht en eenvoudigheid der vaders, voeden hun kinderen op of het prinsen waren.

Zij bederven hun kinderen en vullen hun de mond naar lichaam en ziel met allerlei maagbedervende lekkernijen, in plaats van hun Gods wet voor te houden en hen op te voeden in de tucht en vermaning des Heeren.

De ouders gaan hun eigen wegen, weigeren de tucht in huis te handhaven; zij zijn liefst buitenshuis en laten de kinderen, hun door God geschonken, aan zichzelf over; en meenen reeds veel voor hen te doen door hen naar catechisatie te sturen en schoolgeld voor hen te betalen.

Men zou van deze dingen nog veel meer kunnen ophalen, want waar wordt het nog geloofd en in acht genomen, dat God de Heere nauw toeziet, dat Hij Zijn koninklijke wet koninklijk weet te handhaven, en dat Hij de moedwillige en onbeschaamde overtreders van die wet met tijdelijke en eeuwige straffen zal bezoeken.

Waar deze overtuiging niet in het hart ligt, daar is ook geen vreeze Gods aanwezig, en ook geen geloof aan de genade.

Wie waarlijk in de genade van onzen Heere Jezus Christus gelooft, die oefent tegelijkertijd een zeer strenge tucht aan zichzelf; hij veegt voor zijn eigen deur en is er niet voortdurend op uit zichzelf te rechtvaardigen, en anderen op het een of ander kwaad te betrappen.

Ach — in welk een nood bevindt hij zich niet dikwijls, zoodat het hem een bijna onmogelijke zaak toeschijnt om voor God en menschen met een zuiver geweten te leven!

Zoo leert men begrijpen, dat onze ellende niet alleen bestaat

in de haat jegens God en den naaste, die onze harten vervult, maar ook daarin, dat vloek en straf ons bedreigen en onverschuld over ons kunnen losbreken.

* *
*

God wil, dat Zijn wet nauwkeurig en scherp gehouden wordt! Dat brengt den zondaar echter in nood en benauwdheid; maar juist in deze nood en benauwdheid leert men het kennen en belijden: ik ben niet van mijzelf, maar ik ben het eigendom van mijn dierbaren verlosser en zaligmaker Jezus Christus, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft!

God kan de zonde niet ongestraft laten, Hij wil die straffen, Hij wil, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede.

Deze waarheid vinden wij terug bij alle heidensche volken, hoe diep zij ook in leugen en afgoderij verzonken liggen. En het bewustzijn ligt bij hen op de bodem des harten: Gods rechtvaardigheid eischt voldoening en betaling der schuld.

Zoo komt men bij het licht van de Heilige Geest vanzelf tot de vraag (vr. 12):

„Aangezien wij dan, naar Gods rechtvaardig oordeel, tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er eenig middel, waardoor wij deze straf ontgaan mochten, en wederom tot genade komen?”

Deze vraag moet echter, wil zij ons eenig nut doen, op de tafelen onzer harten door de Heilige Geest geschreven staan, want die alleen van 't papier te lezen, zal ons weinig baten.

Ja — ik herhaal het, het moet een levensvraag, *de* levensvraag bij uitnemendheid voor ons worden: ik, arme zondaar, heb naar Gods rechtvaardig oordeel tijdelijke en eeuwige straf verdiend: hoe kan ik deze straf ontgaan en wederom tot genade komen?

Ach — men kan zich zoo in slaap wiegen met een soort van onbestemd geloof, dat spreekt: „jawel, voorzeker ik ben een arme zondaar en ik zondig met gedachten, woorden en werken, maar waarin mijn zonde eigenlijk bestaat, zou ik niet kunnen zeggen en mijn evenmensch evenmin.

Ja — ik ben een zondaar en voel wel eens bewegingen in mij, die in strijd zijn met Gods geboden, b.v. met het zevende gebod, maar dat heb ik gemeen met alle menschen!

Overigens ben ik een goed, edeldenkend mensch, ik doe niemand eenig leed, ik ben een eerlijk man of een eerlijke vrouw!

Stelen? Neen, dat doe ik niet, dat heb ik ook nooit gedaan.

Ja, ik ben wel een zondaar, een groot zondaar zelfs, zoo gij dit gaarne uit mijn mond hoort, maar ik ben immers gedoopt, ik kom aan het avondmaal, ik ga naar de kerk en ik geloof ook in den Heere Jezus, dat is immers de eenvoudigste zaak van de wereld! Waarom zou ik dan niet in de hemel komen?”

Maar, geliefden, met zulke woorden kan men zijn wonden wel eenige tijd toepresteren, maar niet langer dan totdat — òf de oogen ons opengaan, als wij die met den rijken man opslaan in de hel, òf de Heilige Geest onze oogen zaligmakend opent voor onze verloren toestand.

Daarom moet de twaalfde vraag van de Catechismus onze hoogste levensvraag worden: „Ik heb, naar Gods rechtvaardig oordeel, tijdelijke en eeuwige straf verdiend; hoe kan ik deze straf ontgaan en wederom tot genade worden aangenomen?”

Zie, om het rechte antwoord op deze vraag te ontvangen, moeten wij de leer der voldoening verstaan, want de allerhoogste majesteit Gods is beledigd en deze belediging eischt straf.

De straf moet echter evenredig zijn aan de schuld, die door de belediging dier majesteit is ontstaan, daarom moet zij eeuwig zijn.

Deze straf alleen is echter nog niet genoeg om de verlossing van den zondaar tot stand te brengen, er moet een volkomen gehoorzaamheid aangebracht zijn, de wet moet vervuld, moet weer tot eere gebracht en weer opgericht zijn.

En dezelfde persoon, die de gehoorzaamheid niet volbracht heeft, hij, die gezondigd heeft, moet de straf dragen en volkomen gehoorzaamheid aanbrenge.

Niets van dit alles mag ontbreken.

God de Heere kan, volgens de heiligheid van Zijn natuur, niet tevreden zijn met een halve voldoening, zoodat Hij, nadat de straf is gedragen, onze zonden en ongerechtigheden door de vingers zou zien.

Neen, Gods gebod moet werkelijk tot op tittel en jota vervuld zijn, en de straf moet gedragen worden, zooals een misdadiger, een overtreder van Gods wet, het verdiend heeft.

Gij kunt nooit of nimmer de straf ontgaan en weer in genade aangenomen worden, tenzij God genoegdoening ontvangt voor de gepleegde ongehoorzaamheid.

Dit bewustzijn ligt op de bodem van elk menschenhart, al weigert de mensch dit ook te bekennen!

En — stond het niet zoo met de zaak, dan zou het den duivel

nooit gelukken het bijgeloof der Roomsche kerk zooveel ingang te doen vinden.

* *
*

Het is nu echter de vraag, wie deze genoegdoening brengen moet of gebracht heeft: of *gij* die moet tot stand brengen of dat er een andere genoegdoening is, waarvan ons hart zich van nature geen denkbeeld kan vormen en die nooit in eenig menschenhart is opgekomen.

In uw harten, volwassenen en kinderen, in het hart van alle stervelingen komt nooit iets anders op dan de gedachte: „o, als ik, wat ik gezondigd heb, weer goed gemaakt heb, dan heeft God voldoening voor mijn overtreding.

Als ik maar leedwezen gevoel over hetgeen ik heb misdreven en dit of dat nalaat, dan is de Heere ook weer tevreden met mij.”

Maar — al had gij de leer van de plaatsbekleding van Christus haarfijn in uw hoofd en al kunt gij die ook met de uiterste scherpzinnigheid verdedigen, zoo zou u dit niets baten.

Indien God niet tot u komt met de genade des Heiligen Geestes en diens ontdekkend licht u niet leert begrijpen, dat gij met de werken der wet niets kunt uitrichten, omdat ook uw beste werken onvolmaakt en met zonde bevekt zijn, — zoo blijft gij in uw doode werken liggen tot uw dood en gaat zoo verloren.

Het is den in Adam gevallen mensch eigen te denken: „ik heb toch dit of dat goede, deze of gene voortreffelijke eigenschap en zou die niet in aanmerking komen in Gods gericht!”

Het is geen menschenkind van nature en uit eigen kracht mogelijk, stervend de hand te leggen op het Lam Gods en zich daaraan vast te klemmen.

Dat is alleen het werk van de Heilige Geest. Hij alleen werkt vreugde en vrede, geloof, d.i. het hartelijk vertrouwen om de stervende hand op het Lam Gods te leggen en heen te gaan, leunende en steunende op diens gerechtigheid alleen.

Omdat de zaak zoo en niet anders met ons staat, moeten wij ons niet inbeelden verheven te zijn boven deze leer van onze heerlijke Catechismus, namelijk de leer van verzoening door voldoening.

God eischt voldoening, of zooals de Catechismus het in antwoord op de 12de vraag uitdrukt: „Hij wil, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede: daarom moeten wij aan deze of door onszelf of door een ander volkomen betalen”.

Het is hier: van tweeën één.

De betaling moet geschieden, en dat wel of door onszelf of door een ander, deze betaling moet volkomen zijn.

En ik herhaal het: van tweeën één! Of *wij* hebben die betaling, of zij moet gedaan worden door *een ander*.

Wat word ik niet gewaar in mijn gesprekken met zooveelen?

In het hart heerscht of het wanbegrip, dat de Heere geen voldoening van noode heeft, of de dwaling, dat ons geloof genoeg is om onze overtredingen voor God te bedekken.

Maar — God kan zich niet tevreden laten stellen met een uiterlijke rechtzinnigheid, met uw uiterlijke belijdenis der waarheid, ook niet met een zekere, meestal voorgewende nauwgezetheid, waarbij het bij u nooit verder komt dan tot een hobben en tobben tusschen waarheid en leugen; en gij, jaar in jaar uit, daarheen leeft, zonder dat gij weet of gij genade bij God hebt gevonden of niet.

Ik zeg u echter, er moet betaling geschieden!

Weet gij echter, hoe wij daarheen leven, tenzij de Heere het ons anders leert?!

Men leeft daarheen als iemand, die diep in schulden is, maar toch goede moed heeft en goede sier maakt en tafelt, totdat de deurwaarder in huis treedt en hem aanmaant tot een betaling, waar hij volstrekt niet aan dacht.

Het onderwijs, zoowel in de prediking als in de openbare catechisaties, dient echter om ons wakker te schudden uit onze doodsslaap, uit die vadsige rust, waarin wij van nature liggen; en waarin wij ook na ontvangen genade telkens weer vervallen, zoo de Heilige Geest ons niet wakker houdt. Daartoe laat die Geest de leer der verzoening door voldoening prediken in het midden der gemeente, opdat wij ontwaken en leeren inzien, dat wij te doen hebben met een levenden God.

Zoo alleen zullen wij in waarheid gaan gevoelen, dat God genoegdoening moet hebben of door den overtreders zelf of door een ander.

* *
*

Nu komt natuurlijk ook spoedig de vraag op: „maar kunnen wij door onszelf betalen?” (vr. 13). Kunnen wij volkomen betaling doen voor al onze zonden en schulden, wier aantal niet is uit te spreken?

O, dat gij dit toch eens recht mocht begrijpen en inzien, aan wien de schuld ligt.

Men treedt den Heere op het harte, men rebelleert tegen Zijn

liefde en genade door het harde ongeloof, dat Zijn trouw in twijfel trekt en Zijn barmhartigheid verdenkt en belastert.

Het zou waarlijk geen verwondering behoeven te baren, zoo God in eeuwigheid geen genade meer uitoefende tegenover het diepgezonken nageslacht van Adam.

Maar — nog nooit heeft die groote en getrouwe God daarboven in de hemel gezegd, dat Hij geen ontferming meer wilde uitoefenen, maar luide heeft Hij het uitgeroepen, dat Hij geen lust heeft aan de dood des zondaars, maar daaraan, dat de zondaar zich bekeere en leve.

God moet voldoening hebben, maar *wij* kunnen Hem die niet brengen, want wij maken onze schuld nog dagelijks grooter, en wij kunnen het zondigen niet laten en zullen het niet laten, maar, helaas, onze schuld dagelijks grooter maken tot aan onze laatste ademtocht.

De mensch heeft er van nature geen denkbeeld van, *hoe* groot de diepte van zonde en ellende is, waarin hij ligt verzonken en *hoe* groot de kracht der verdorvenheid is, die in zijn vleesch en bloed woont. Daarvoor moet God genoegdoening hebben, maar ach! het is een onmogelijke zaak voor ons om die te verschaffen, want wij maken de schuld nog dagelijks grooter.

Dat weet men wel, maar in de praktijk des levens gelooft men het toch niet.

Ik acht hem gelukzalig, die de overtuiging heeft gekregen, dat God genoegdoening hebben moet.

Heeft zoo iemand gestolen, dan zal hij vast en zeker beginnen met het gestolene weer te geven. En hij verlaat de weg der goddeloozen en het gezelschap der spotters, waarin hij zich tot nu toe maar al te goed thuis voelde.

God moet genoegdoening hebben, want Hij is te heilig van oogen om het kwaad aan te zien.

Bij sommigen laat de Heere het toe, dat zij, als zij het onomstootbare van deze waarheid hebben leeren kennen, maar de heerlijke oplossing van deze waarheid nog niet hebben gevonden, eerst een weg opgaan, die weinig verschilt van die der roomsche kerk.

Dan bouwt men als het ware een evangelisch klooster, legt zich allerlei boetedoeningen op, ontzegt zich zelfs de noodige nachtrust. En men hoopt de zonde te overwinnen door eigen-gemaakte en langgerekte gebeden, om zoo voor de zonde te boeten en Gode genoegdoening aan te brengen.

Eerst van schrede tot schrede komt men er toe te erkennen, dat de Heere Jezus het alleen is, dat er voor God geen andere

gerechtigheid *kan* gelden dan de Zijne en dat in Hem alleen het heil vaststaat.

Want — als de mensch het eeuwig-geldende van Gods wet leert kennen, heeft hij er nog niet dadelijk een oog voor, wie het einde der wet is, de eenige, die de wet volkomen vervuld heeft. Niemand zal ooit de ware kwijtbrief uit des Heeren hand aannemen, die niet eerst zich met allerlei zandgronden tegenover Hem heeft zoeken staande te houden.

Is dat dan niet verkeerd?

Ja en neen! Men kan toch voor Gods aangezicht met zijn eigen pogingen en werkzaamheden niet bestaan, want geen kwitantie, die men zichzelf op grond daarvan uitschreef, is onder-teekend *met het bloed des Heeren Jezus Christus*.

En daarom kan men er niet mee bestaan, want aan de deur des hemels geldt geen ander rantsoen dan dit bloed, dat alles betaalt.

Het ware alzoo in de grond der zaak wijzer geweest het niet te probeeren om zich met de werken der wet de weg tot Gods hart te banen: nochtans, alle oprechten beproeven het toch, de een meer, de ander minder, elk op zijne wijze, *maar zij blijven in deze weg niet steken*.

Uit het duister gevoel van schuld, dat in de mensch is overgebleven, als een dier kleine overblijfsels van vroegere heerlijkheid, waarvan onze confessie of belijdenis spreekt, ontsproten bij de heidenen die ontelbare offers, waardoor zij een hun onbekenden God, dien zij zich onder de gedaante van allerlei afgoden voorstelden, trachtten te verzoenen.

Uit ditzelfde duister, onbestemd gevoel is ook de Mariadienst in de roomsche kerk ontsproten, ook het roomsche wanbegrip van de voorbedding der heiligen en de overtollige goede werken, die voor God zouden kunnen gelden en verzoening aanbrenge voor de zonden.

Indien de mensch, niettegenstaande alle tegenwerpingen, die hij tegen deze leer heeft in te brengen, niet gevoelde: „van mijn kant kan de verzoening niet komen, ik zou het rantsoen niet kunnen betalen” — dan zouden er zeker geen duizenden en duizenden gevonden worden, die absolutie of schuldvergeving koopen voor honderden jaren vooruit, opdat die bedrieglijke aflatpapieren zouden kunnen dienen om hun schuld te verzoenen en te vereffenen.

Maar Gods waarheid, zooals die zoo heerlijk uitgedrukt wordt in onze Catechismus, drijft de mensch van zichzelf en van alle

schepselen af, ook van al zijn eigen werken, waardoor hij hoopt zich aan Gods toorn te kunnen onttrekken.

Gods waarheid weet den zondaar wel tot de belijdenis te brengen: „niettegenstaande al mijn pogingen en werkzaamheden blijft Gods toorn op mij rusten”.

Ach, wat is grimmigheid van een brullende leeuw, wat heeft de ziedende toorn van een mensch te beduiden in vergelijking met Gods toorn tegen de zonde en ongerechtigheid van een gevallen mensch!

Deze toorn wordt niet gaande gemaakt door opvliendheid of licht-geraaktheid.

Het is niet alleen een heilige afkeer van alles, wat onrein is, maar des Heeren toorn is heilig, zooals Hij zelf heilig is.

Daarom kan Hij geen onheiligheid noch zonden dulden.

Hij is rechtvaardig en daarom moet Hij alle onrechtvaardigheid straffen.

Wie maar eens één eenig oogenblik Gods toorn gevoeld heeft, die zal ook wel gevoeld hebben, dat hij zichzelf daarvan niet kan verlossen.

Waarom vindt men geen vrede in eenig werk der wet, ook niet bij een bekeering, die niet door Gods Geest gewerkt is, maar die men in eigen kracht meent tot stand te kunnen brengen?

Begrijpt gij dit niet, geliefden?

God kan zich met uw werken niet tevreden laten stellen, gij zijt voor Hem niets dan een mensch, en wilt het niet weten, dat gij niets dan een mensch zijt en dus een zondaar.

Als de Heere tot u komt met Zijn eeuwig geldende wet, met Zijn heilige ernst, dan zult gij Zijn toorn als een vuur voelen branden in uw gebeente en gij zult meenen om te komen bij deze gloed.

Dat kenden dus de opstellers van onze Catechismus bij ondervinding en het wordt ook ondervonden en gesmaakt door allen, die het geleerd hebben hun zonden niet gering te achten en te verontschuldigen, maar al de ongerechtigheden, die op hun hart drukken als een steen, voor den Heere te bekennen, wetende, dat alles in het recht moet gebracht zijn tusschen den Heere en hun onsterfelijke ziel.

Hoe meer gij zult trachten in orde te brengen, wat gij hebt verdorven, hoe meer gij zult beproeven alles te vereffenen — en dat zal gewis geen oprechte onbeproefd laten — des te meer zult gij de klove voelen gapen tusschen den Heere en uw arme ziel: want, helaas, wat gij heden hebt goedgeemaakt, stoot gij zelf in uw blindheid morgen of overmorgen weer omver.

En er gaat geen minuut voorbij, zonder dat wij onze schuld bij God grooter maken.

* *
*

Kan een ander voor mij optreden in de goddelijke vierschaar en voor mij betalen?

O, deze andere, die voor mij zou optreden en betalen, moet er één zijn, die de last van Gods eeuwige toorn tegen de zonde dragen en anderen daarvan verlossen kan.

Geen mensch vermag dit, want hij zou omkomen in de gloed van Gods brandende grimmigheid.

Wie door het onderwijs van de Heilige Geest proefondervindelijk leert inzien, wat Gods toorn is, waarvan wij zooveel lezen in Gods Woord, b.v. in de 6de—38ste Psalm, die weet, dat hij zichzelf daarvan niet verlossen kan.

Hij leert begrijpen, dat zoo een ander voor hem zal betalen, deze tegelijkertijd mensch zijn moet om voor de menschelijke natuur, die gezondigd heeft, te betalen, — en waarachtig God om Gods eeuwige toorn te dragen, zonder daaronder te bezwijken.

Hij moet niet alleen mensch zijn, maar hij moet ook *waarachtig* mensch zijn.

Het is ook niet genoeg, dat hij een waarachtig mensch is, maar hij moet ook een rechtvaardig mensch zijn.

Waarom moet hij waarachtig mensch zijn?

Omdat het in strijd met Gods rechtvaardigheid zou zijn, aan eenig ander schepsel, b.v. aan een engel, te straffen, wat de mensch verschuldigd is.

De mensch is het, die gezondigd heeft, daarom moet ook een mensch de voldoening aanbrengeu.

Wij moeten dus iemand zoeken, die mensch is gelijk wij, waarachtig mensch, Een, die, ofschoon Hij de Heere uit de hemelen is, nochtans op aarde is nedergedaald en het vleesch en bloed der maagd Maria, en daarmee Adams natuur heeft aangenomen, de natuur, waarin de zonde werd gepleegd.

Maar Hij, die de betaling kan doen, moet niet alleen waarachtig en rechtvaardig mensch zijn, maar Hij moet ook voor zichzelf van zonde noch gerechtigheid iets weten, want ware Hij een zondaar gelijk ik, dan zou Hij allereerst voor eigen schuld een eeuwige genoegdoening moeten aanbrengeu. En dus kan alleen iemand, die geheel vrij van zonde en schuld is, voor mijn zonde en schuld betaling doen.

Het moet dus een heilig, rechtvaardig en waarachtig mensch zijn, die in Gods gericht voor mij optreedt.

Maar ook dit is mij niet genoeg: Hij moet tegelijk ook waarachtig God zijn: geen schijn-god, ook geen zelfuitgedachte God, maar ware, waarachtige, eeuwige God, dezelfde goddelijke natuur deelachtig, als de Vader.

Waarom?

Niemand kan de last van Gods eeuwige toorn dragen, niemand vermag het, door de golven en baren van Gods toorn door te dringen, dat kan alleen iemand, die Gode gelijk is, die God uit God is: anders zou Hij onder de last van Gods toorn tegen de zonde moeten verzinken; en het ging zijn macht te boven anderen daarvan te verlossen.

De betaling, die aangebracht moet worden, moet een eeuwig-geldende zijn. En zij moet afgesloten worden op een wijze, waaruit duidelijk blijkt, dat zij niet alleen voor dit tijdelijke leven, maar voor alle eeuwigheid geldt.

Want, wat doet een mensch, heden en morgen en tot zijn laatste oogenblik, anders dan zondigen?

Helaas, als zondaar leef ik — als zondaar zal ik moeten sterven. Daarom kan ik niet buiten zulk een Middelaar, die waarachtig en rechtvaardig mensch, en die tegelijk ook sterker dan alle schepselen, d.i. die ook waarachtig God is.

Zulk een Middelaar heb ik noodig, en de Heilige Geest, die mij geleerd heeft, dat ik een zondaar ben, zal mij ook dien éénen Middelaar en Verlosser leeren zoeken, totdat ik Hem gevonden heb.

Zijn Naam is Jezus Christus, hooggelooft tot in eeuwigheid.

Amen.

MENSCH EN GOD.

VRAAG EN ANTWOORD 16—17.

Vraag: Waarom moet hij een waarachtig en rechtvaardig mensch zijn?

Antwoord: Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menschelijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde en dat een mensch, zelf een zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.

Vraag: Waarom moet hij te zamen ook waarachtig God zijn?

Antwoord: Omdat hij, uit kracht zijner Godheid, de last van de toorn Gods aan zijn menschheid dragen en ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht.

Bij de herdenking van de geboorte van onzen dierbaren Heiland hebben wij zoowel als de kinderen behoefte aan een grondig onderricht, opdat wij mogen weten, wie eigenlijk onze Heere Jezus Christus is.

Men zal de geschiedenis van de geboorte onzes Heeren Jezus Christus op den duur nog geheel miskennen, of, hetgeen reeds geschiedt, deze als een fabel beschouwen. Want het is zoover in Europa gekomen, dat de mensch vergeet, dat hij mensch is en God de Heere wordt eveneens vergeten. En terwijl men door bijbelgenootschappen en zendingsverenigingen het Christendom tracht in stand te houden, verdwijnt het al meer en meer en wordt het pausdom overheerschend. Bij de Evangelischen, de Hervormden, neemt al meer en meer een ijskoude onverschilligheid omtrent den Persoon, die ons het dierbaarste moest zijn, de overhand. Niet een onverschilligheid omtrent zichzelf, om na te jagen en te bemachtigen, wat het vleesch voor zijn lusten begeert. Niet een onverschilligheid omtrent het genot der wereld. Maar wel een onverschilligheid omtrent de waarachtige persoonlijke vereeniging en verbintenis met